

LBRIS

We know
books

SFÂNTUL NIKON BELIAEV

Viu este Domnul și
viu este sufletul tău

*Jurnalul ultimului duhovnic
de la Optina*

În românește de Boris Buzilă

editura
Σοφία

București

lăcomiei să grăiască despre post? Nu va cuteza, căci cuvintele sale vor fi goale și neputincioase.

Dacă vrem să fim creștini adevărați, trebuie să împlinim în faptă ceea ce ne grăiesc buzele, adică în propria noastră viață. Atunci nu vom mai fi prilej de sminteală pentru alții, căci nimeni nu va mai huli învățătura lui Hristos și viața creștinească din pricina unora dintre noi care sunt nevrednici a se numi creștini. Chiar și turcii – musulmani –, și cei de alte credințe, și sectanții, și atei, văzând că ne petrecem viața în păcat, vor spune că ei sunt mai buni decât noi în ceea ce privește împlinirea virtuților și au o viață mai cuvioasă decât cei care se laudă că sunt creștini ortodocși și Îl mărturisesc și Îi slujesc Dumnezeuului celui adevărat. Este întristător, însă din păcate adesea se întâmplă să auzim aceasta.

Drept aceea, pentru ca numele Domnului să nu fie pângărit din pricina păcatelor noastre, să ne străduim a împlini virtuțile nu numai cu vorba, ci și cu fapta, să ne îndreptăm viața și să ne pocăim în chip nefățarnic.

Acum vom săvârși un Te-Deum. Ne vom ruga Maicii Domnului, Împărătesei celei cerești, pentru ca prin ale sale rugăciuni către Domnul să se facă solitoarea, apărătoarea și povățuitoarea noastră. Ne vom ruga necontenit Împărătesei cerești ca Maicii celei iubitoare de fii, care ne-a înfiat la Crucea Fiului său. Ea ne iubește cu asupra de măsură, ca pe fiii Bisericii Ortodoxe, întemeiate de Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos, purtând de grijă și rugându-se pentru toți creștinii. Pentru a nu ne arăta nevrednici de milostivirea ei și a nu ne lipsi de dumnezeiescul său ajutor, să căutăm a ne înfrâna de la orice faptă care ne-ar putea îndepărta de harul lui Dumnezeu. Însuși Domnul să ne ajute întru aceasta! Amin.

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI
JURNALUL STAREȚULUI NIKON

Jurnalul Starețului Nikon 5

PARTEA A DOUA
SCRISORI, PREDICI, ÎNVĂȚĂTURI

Scrisoarea ieromonahului Nikon către mama sa.....	256
Cuvânt de folos al ieromonahului Nikon.....	263
Cuvânt rostit după priveghere (la 15 iunie 1924)	269
Cuvânt rostit în sâmbăta dinaintea de praznicul Sfinților apostoli Petru și Pavel (după privegherea pentru duminică, 29 iunie 1924)	275
Chemarea lui Dumnezeu (<i>Mt.</i> 4, 15-23)	283
Cuvânt la Duminica lui Zaheu (<i>Lc.</i> 19, 3-10).....	286
„În psaltire cu zece strune Îți voi cânta Ție” (<i>Ps.</i> 143, 9)	290
Un cuvânt din 17 iulie 1925	301
Cuvânt rostit după Liturgia din a noua Duminică după Rusalii (27 iulie 1925).....	305
Cuvânt rostit înaintea Te-Deum-ului săvârșit în cinstea icoanei Mântuitorului „Cea Nefăcută de Mână Omenească” (16 august 1925).....	311
Cuvânt de învățătură rostit la pomenirea Sfântului mucenic Nikon (28 septembrie 1925).....	314
Cuvânt rostit la praznicul sfintei icoane a Maicii Domnului din Tihvin (26 iunie 1926).....	316

28-29 ianuarie 1907

Acum mi-am pus în gând pentru întâia dată să pos-tesc cu adevărat, cunoscând totodată și însemnătatea pos-tului. Abia acum am priceput toată trebuința, sfințenia și măreția acestor două taine: *pocăința și împărtășirea* cu Trupul și Sângele lui Hristos. Prorocii, apostolii și Însuși Hristos Mântuitorul și Înaintemergătorul Său, Ioan Bo-tezătorul – cu toții și-au început propovăduirea rostind același cuvânt: „Pocăiți-vă!” Cu anevoie îți este atunci când îți simți conștiința împovărată și îți dai seama de pă-catele pe care le-ai săvârșit. Se cuvine a ne pocăi și a ne mărturisi păcatele și tot ceea ce ne împovărează, și atunci totul se face mai ușor. Însuși Domnul nostru Iisus Hristos este Cel ce ne primește mărturisirea. El este milostiv, și ne iubește, și are puterea de a ne ierta păcatele. Ne va despo-văra de cumplita povară a păcatului, va aduce pace cugetu-lui nostru și ne va întări. Iată ce primim de la această taină, numai de ne vom mărturisi în chip nefățarnic vinovăția și ne vom căi sincer pentru greșelile noastre. Și să nădăjdu-im la milostivirea lui Dumnezeu, căci El îl primește la Si-ne pe tot cel păcătos, oricât ar fi el de ticălos și de cufun-dat în păcate, numai să vină către Dânsul cu inimă smeri-tă, să-și mărturisească păcătoșenia și să cadă la Hristos cu pocăință adevărată și nefățarnică. Dacă vom privi astfel pocăința, va trebui ca atunci când ne apropiem de ea să

pricepem cât de slăvită este această taină și să ne pregătim cum se cuvine pentru ea.

Pregătirea pentru Taina Pocăinței trebuie să se întemeieze pe o adâncă cercetare de sine, pe post și pe rugăciune. Pentru a-ți mărturisi nevrednicia înaintea lui Dumnezeu și a-ți vedea greșelile și întinăciunea vieții tale, trebuie să pătrunzi adânc în tine însuși spre a-ți cerceta toate faptele tale. Totodată, avem nevoie de post pentru a ne omorî trupul, pentru a ne desprinde de cele pământești și a ne îndrepta mintea către cele cerești, către Dumnezeu.

Bine zice proverbul: „Cu cât mănânci mai mult, cu atât îți va crește și pofta.” Dacă ne vom potoli foamea și setea și ne vom îndeletnici cu munca ori cu rugăciunea, pântecele nu ne va mai zădărnici lucrarea noastră. Eu însumi m-am încredințat de aceasta din cercare. Atunci începi a simți că temeiul vieții nu stă în mâncare și nici în cele pământești, oricare ar fi ele, ci în cele de sus, în lumea cea duhovnicească a omului. Nu în împlinirea patimilor, ci în năzuința către lumină, către adevăr, către Dumnezeu.

Strădania de a cunoaște adevărul este cel dintâi semn al vieții duhovnicești a omului, fără de care acesta pierde duhovnicește. Dacă ne vom lăsa pradă poftelor trupului, dorințele acestuia vor spori cu o repeziciune de neînchipuit, până când vor înăbuși orice mișcare duhovnicească a sufletului. Vom deveni nesimțitori la nevoile duhovnicești cele înalte, iar preocuparea noastră se va îndrepta pe de-a-ntregul numai asupra celor pământești: către împlinirea patimilor și a poftelor trupului. Atunci omul se face vrednic de plâns, cu toate că de cele mai multe ori nici măcar nu-și dă seama de aceasta. Dimpotrivă, omul care

cinstește postul sporește în virtuți. De bună seamă, dacă postul nu este însoțit de rugăciune și de o lucrare duhovnicească, firește că nu prețuiește aproape nimic.

Postul nu este țelul, ci un mijloc, o unealtă care ne înlesnește rugăciunea și desăvârșirea cea duhovnicească. Atunci când este săvârșită într-adevăr, rugăciunea are o mare putere. Însuși Iisus Hristos ne vorbește despre puterea rugăciunii săvârșite cu credință: „Orice veți cere de la Tatăl în numele Meu, El vă va da.” (*In.* 16, 23) și „Adevărat zic vouă, că oricine va zice acestui munte: Ridică-te și te aruncă în mare... fi-va lui.” (*Mc.* 11, 23) Noi, nefiind în stare a săvârși de la sine lucrul cel bun, trebuie, în neputința noastră, să ne îndreptăm către rugăciune ca la singura unealtă mântuitoare.

Eu însumi am cercat aceasta: voiesc, dar nu pot. Vreau să fac binele, dar fac de fapt răul. Nici măcar nu pot deosebi albul de negru și binele de rău. O stare vrednică de plâns, îngrozitoare, în care numai rugăciunea mai poate fi de vreun folos – rugăciunea săvârșită cu pocăință.

Iată, singura cale de ieșire din starea în care mă aflu este pocăința și împărtășirea cu Sfintele Taine! Mai întâi trebuie să mă curățesc prin pocăință, după care să primesc Trupul și Sângele lui Hristos. Mare taină este pocăința, dar și mai slăvită și mai sfântă este Dumnezeiasca Împărtășire. Prin ea Îl primesc întru mine pe Însuși Iisus Hristos, Precuratul Său Trup, Sângele Său, Dumnezeirea Sa. Mă unesc cu El, chiar în unire trupească. Însuși Mântuitorul grăiește: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru El.” (*In.* 6, 56) Cât de însemnată și de trebuitoare ne este această taină vedem din cuvintele

Mântuitorului, și anume că numai cel ce mănâncă Trupul Său și bea Sângele Său are parte de viață, iar cel ce nu săvârșește aceasta nu are viață întru sine. Pe cât de mare și de trebuitoare ne este această Sfântă Taină, pe atât este de înfricoșătoare. Cum mă voi apropia eu, cel nevrednic și păcătos, de Sfântul Potir, de vreme ce nu spre viață îmi va fi împărtășirea, ci spre osândă?! Căci „cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă sieși mănâncă și bea”. (*I Cor. 11, 29*) Cu adevărat, înfricoșător lucru este!

Pentru aceasta va trebui ca întreaga săptămână, începând de luni, să merg la biserică și să mă rog și acasă, iar după ce mă voi cerceta cu temeinicie și îmi voi mărturisi nevrednicia, să mă apropiez către Taina Pocăinței, cu dorierea curată de a mă îndrepta și de a-mi schimba viața. Apoi, fiind oarecum curățit, să merg pentru a primi Trupul și Sângele lui Hristos, cu smerenie și fără a mă înfricoșa. De bună seamă, aceasta îmi va întări râvna de a fi om adevărat și poate că îmi va deschide întrucâtva și ochii.

Nu simt viață întru mine. Acum pricep din ce pricină nu am postit niciodată, nu m-am spovedit și nu m-am împărtășit. Niciodată! E cutremurător ceea ce grăiesc! Ce mi-a folosit să postesc o dată pe an? Ce rost avea un asemenea post? Anul trecut m-am rugat, chipurile, atunci când m-am apropiat de Potir, dar aceasta nu a fost nici pe departe îndeajuns.

Îmi aduc aminte cât de greu mi-a fost să mă despart de lume, de desfătările ei trupești, mai ales că nici măcar nu-mi doream să mă lepăd de ele. Se poate numi oare aceasta pocăință? Nicidecum! Era doar ceva de formă, căci săvârșeam doar cele din afară. Așa ceva nu trebuie să se mai

petreacă! Acum m-am hotărât să mă îndrept, să mă schimb și îmi pare că sunt sincer. Dacă e așa, înseamnă că postul poate avea un folos pentru mine, căci sunt hotărât să postesc cu adevărat, așa cum se cuvine. Nădăduiesc că aceasta va pune temelie vieții și lucrării mele ce va urma. Încă din Postul Crăciunului voiam să postesc, dar m-am trândăvit, iar cugetele și năzuința de acum nu se născuseră încă. Cu ajutorul lui Dumnezeu, mâine – de fapt, chiar astăzi – mă voi duce la părintele să-i vorbesc și poate mă va lămuri și mă va povățui, ca un Bătrân ce este și, pare-se, tare în credință.

29-30 ianuarie 1907

Ieri am zis că trăsătura de căpetenie a vieții duhovnicești este strădania de a cunoaște adevărul, însă deodată am început a mă îndoii: Și dacă nu este așa? Am cugetat la aceasta și îmi dau seama că este adevărat ceea ce am spus ieri.

În antichitate, Socrate, cel mai învățat filosof, a rostit pe patul morții: „Tot ceea ce știu este că nu știu nimic.” Da, adevărul este cu neputință de cuprins. Pe măsură ce te apropii de el, și se pare că te îndepărtezi ori, cel puțin, el îți apare deasupra ta, din ce în ce mai sus și mai sus. Față de el, gândirea noastră devine tot mai firavă și mai neînsemnată. Cu adevărat, așa este!

Dar Socrate a trăit înainte de Hristos, iar adevărul rostit de El i-a rămas necunoscut. Nouă însă ni s-a descoperit. Da, am aflat unde să-l căutăm. Se află doar în Iisus Hristos. Și totuși, adevărul rămâne cu neputință de cuprins. Noi nu putem decât să ne apropiem de el mai mult sau mai puțin. Adevărul nu ni se descoperă niciodată de la sine dacă noi nu voim aceasta.

Calea către cunoașterea adevărului este anevoioasă, nespun de anevoioasă, mai cu seamă pentru unul ca mine și pentru toți cei păcătoși asemenea mie. Anevoioasă este însă doar la început, căci mai apoi ea se face mai îmbietoare. Calea către cunoașterea adevărului înseamnă virtuți, dragoste și viețuire potrivit conștiinței și credinței în Dumnezeu. Greu este a merge pe această cale, întrucât ea ne cere jertfă de sine și să fim totdeauna gata a înfrunța tot ceea ce se ivește. Cel smerit poate umbla pe această cale, nu însă și cel mândru. Tocmai pe o asemenea cale către cunoașterea adevărului se întemeiază viața cea duhovnicească a omului, iar cel ce nu străbate această cale este lovit de moartea cea duhovnicească.

N-am mai fost la părintele din pricină că am mers la priveghere. Am început să postesc. Pentru Liturghie ne-am dus la Catedrala Maicii Domnului din Kazan. Este foarte plăcut acolo, căci Liturghia începe în jurul orei 10 și se slujește destul de frumos. Voi merge și mâine la Liturghie. Trebuie să mă rog, să mă rog cât mai mult și cât mai cu râvnă.

8 iunie 1907

De mai multe ori am vrut să scriu rândurile pe care le aștern acum. Când am fost împreună cu Vania – fratele meu – în Pustia Optinei cu gândul de a intra în obște, am fost siliți de împrejurări să ne întoarcem din nou la familie. Toți călugării, îndeosebi cei mai bătrâni, ne-au sfătuit să rămânem în lume, iar părintele arhimandrit n-a voit să ne primească pe fiecare în parte. Ne hotărâsem să ne întoarcem acasă, când... ne-a trimis vorbă să trecem pe la el pentru a ne lua rămas bun. Ne-am dus. Ne-a dat câte-

va sfaturi despre rugăciune și despre viață, iar după ce i-a binecuvântat pe călugări, a grăit către mine aceste cuvinte care mi s-au întipărit în minte în chip deosebit:

– Te binecuvântează, Nicolae Mitrofanovici, spre bucuria părinților, a celor de aproape ai tăi și spre folosul sufletului tău!

Grăind acestea, m-a binecuvântat cu o iconiță a Maicii Domnului Grabnică Ajudătoare a celor păcătoși. Nu-mi dau seama din ce pricină, dar am ținut neapărat să scriu aceasta.

10 ianuarie 1908

Am ajuns aici anul trecut, pe 23 februarie, iar din Moscova am plecat pe 22 februarie. Era sâmbătă după-amiază, în jurul orei patru, iar a doua zi era Duminica Lăsăturii sec de brânză.

Am petrecut în lume vreme de opt luni, dar mergeam din când în când la Optina. Ultima oară când am fost acolo, între 5 și 9 decembrie, am plecat de la Moscova pe 4 decembrie, de prăznuirea Sfintei mari mucenițe Varvara, și ne-am întors pe 10, într-o zi de luni. De la gară ne-am dus de îndată la paraclisul cu hramul icoanei Maicii Domnului din Iviria, iar de acolo la vlădica Trifon și abia după aceea acasă. Când am fost aici, pe 7 decembrie, de pomenirea Sfântului Ambrozie, zi în care starețul Ambrozie își sărbătorea ziua de nume, acesta a hotărât să ne primească în schit. În ziua aceea, atât în Evanghelia citită la Liturghie, cât și în Apostol și în psalmii care s-au rostit la slujbă se vorbea despre lepădarea de cele ale lumii. „Despre voi este vorba aici!”, ne-a zis părintele Varsanufie după ce ne-a pri-

mit. Ne-a dat binecuvântare să mergem acasă și să ne punem lucrurile în rânduială.

Când totul a fost gata, am primit și binecuvântarea vlădicăi: „Vă dau ca binecuvântare câte o cruce, căci pe cruce ați ales să urcați. Dumnezeu să vă ajute!”

Apoi am primit binecuvântare și de la mama, care ne-a dăruit câte o icoană cu Acoperământul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Am plecat de la Moscova pe 22 decembrie, am ajuns la Optina pe 23, iar pe 24 ne-am așezat fiecare în chilia sa, unde s-a slujit o sfeștanie, după care s-a stropit cu aghiasmă. Astfel, în ajunul praznicului Nașterii Domnului Hristos am intrat în schit.

Anul trecut, când am prins a râvni către o viață întru Hristos, vreme de vreo două luni n-am citit decât Evangelia și *Calea spre mântuire* a episcopului Teofan.

Pe 2 februarie 1907 am avut dorirea de a mă spovedi și împărtăși cu Sfintele lui Hristos Taine, cunoscând totodată pentru întâia dată și însemnătatea acestor două taine. Nu știu în ce măsură am făcut aceasta în chip nefățarnic. Știu numai că am avut această dorire. Astfel, aș putea spune că am pus început bun în ziua Întâmpinării Domnului.

Ajută-mă, Doamne, să duc la bun sfârșit ceea ce am început!

Cred că părintele mă privește cu ochi buni, aș zice că e de o mare bunătate și blândețe. În câteva rânduri mi-a adus mângâiere prin a sa vorbă și povață. Dă-i, Doamne, mântuire!

Îmi este cu neputință să scriu totul în amănunt, căci nici măcar n-am ținut minte chiar tot, ci numai câteva sfaturi:

– Străduiți-vă să faceți voi înșivă tot ceea ce puteți, fără a le cere celorlalți să vă slujească. Nu țineți în chilie nimic de mâncare și mergeți la trapeză la ora mesei, căci Dumnezeu binecuvântează mâncarea cea simplă și o face să fie gustoasă. Luați seama că monahii și frații începători care nu luau masa la obște, în trapeză, ci mâncau de sine, s-au îmbolnăvit, iar unii dintre ei au și murit din această pricină. A merge la biserică – unde să vă străduiți să fiți mereu printre cei dintâi și să rămâneți până la sfârșitul slujbei – este o datorie care se cuvine a fi împlinită. Utrenia este socotită drept una din cele mai grele îndatoriri ale vieții călugărești, dar are totodată o mare putere... Să vă țineți de cele cinci sute de închinăciuni ca de un stâlp puternic, căci și întru ele se află o mare putere. Din ce pricină? Pentru că este o taină, o lege duhovnicească a vieții călugărești. Cea-iul să vi-l beți în chilie, fără a umbla prin chiliile fraților, iar dacă vă va chema cineva, să nu mergeți. Să nu beți în chilie mai mult de trei cești de ceai. La trapeză mâncați până vă astâmpărați foamea, iar nu până la preasăturare. Postul și înfrânarea ne vor fi de mare trebuință, dar rămân deocamdată la alegerea voastră.

11 ianuarie 1908

Aseară a trebuit să mă desprind în grabă de jurnalul meu pentru a mă duce la părintele. Am avut o lungă discuție de la opt până la unsprezece noaptea. Părintele a vorbit mult și cu miez, dar nu am cum să înfățișez tot ceea ce a grăit. Voi scrie din nou pe scurt, spicuind câteva din povețele sale.

– Piatra cea din capul unghiului a vieții călugărești este smerenia. Smerenia și ascultarea te ajută să dobândești